

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gld. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrt leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravništvu v stolnem
farovžu.

Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. —

Za oznanila se pla-
čuje od navadne vrsti-
ce, če se natisne en-
krat, 8 kr., dvakrat 12
kr., trikrat 16 kr.

Še enkrat opominjamo in lepo prosimo:
deležnike tisk. društva, da nam dolžno
deležnino, naročnike pa, da nam zaostalo
naročnino brž ko mogoče poslati blago-
volijo, ker list po tako nizki ceni le iz-
hajati zamore, ako deležniki društva in
naročniki vestno svoje dolžnosti spolnu-
jejo. Opravništvo.

Stanje na Italijanskem.

Na Italijanskem pripravljajo se velike
premembe, ki utegnejo sedanjega „italijanskega“
kralja zopet v piemontsko kraljevstvo nazaj
potisniti. Kralj je namreč primoran bil razpustiti
drž. zbor. To pa zato, ker so si poslanci ravno
tako navskriž, kakor razna italijanska plemena.
Piemontezov vsa druga plemena ne trpijo; vih
tega čutijo podložniki nekdanjih samostalnih
dežel teško dačno butaro, katero jim je Piemontez
naložil ter se spominjajo srečnih nekdanjih dni,
ko so malo davkov imeli, srečo miru in javne
varnosti zauživali. Na Sicilijanskem pa ne vlada
več Piemontez, marveč „mafija“, t. j. združba ro-
parjev, ki ima tudi med gospodo in med kmeti
zaveznikov, ker jim služi za klešče proti črtenim
Piemontezom. — Vse to vlada ve ter hoče po no-
vih volitvah v drž. zbor rešiti, kar se rešiti da.
Boji se najbalj republikancev in rudečkarjev Gari-
baldijeve krvi, ker ve, da bi ti kralja ravno tako
zapodili, kakor so pred leti z njim papeža oplenili,
neapolitanskega kralja in druge vojvode pregnali
in se avstrijskega vladarstva znebili. To vse kralj
z vlado vred dobro ve, zato želi po novih volitvah
zaslombe dobiti pri — konservativnih Italija-
nih proti republikancem in rudečkarjem. V ta
namen je poklical v ministerstvo urednika kon-
servativnega lista „Perseveranze“, gospoda
Bonghi-ja. Pa kaj zamore eden človek alj tudi
vsa vlada, ako je v državi vse črivo in razdejava
kakor na Italijanskem!

Stvari se utegnejo vse drugače obrniti, ka-
kor si vlada s kraljem obeta. Pokazalo se je, da
s centralizacijo (suhoparnim edinstvom) ne gre.
Nasprotje med poslanci iz raznih delov zemlje je
toliko, da navadno večine ni bilo dobiti k sejam
centralnega zbora v Rimu. Ob novih volitvah
utegnejo torej krepko na noge stopiti vsi, ki s se-
danjim stanjem zadovoljni niso. In mogoče je
dvoje: Ali zmagajo republikanci ali pa fede-
ralisti. Če zmagajo prvi, nastanejo skoro poli-
tične homatije, ki bodo kralja prisilile umakniti
se na Piemontsko domu, za sv. Očeta pa nastopi
najhujša, pa gotovo tudi poslednja tiska, kajti lju-
dovlada ali republika je na Italijanskem še manj
mogoča kakor edinstvena monarhija. — Če pa
zmagajo ob volitvah federalisti, t. j. prijatelji nek-
danjih samostalnih ital. dežel, bo Piemontez tudi
iti moral tje, od kodar je prišel, za papeža pa
nastopi dan rešenja in zmage! Katoliški Slovenci
in federalisti želimo torej zmage italijanskim ka-
toličanom in federalistom.

Še enkrat o preuredbi srenjskega reda.

(Konec.)

Srenje niso krive — piše dalje g. Herman
— in bi trpeti ne smele, ako ne gre. Tudi ni
prav, da se z njimi vedno poskušnje delajo, ka-
kor da bi kakošno blago bile. Prenaredbe po-
trebna je le srenjska postava, ki je najbolj kriva,
da je v življenje stopila napačna postava okraj-
nih zastopov, še več pa, da so se vpeljale neu-
kretna in neprimerna okrajna glavarstva. V srenj-
ski postavi tičijo uzroki zlegov, ki nam toliko pri-
zadevajo. . .

Nam je bilo že zdavno jasno, da ni drugega
pomočka, kakor povrniti se k nekdanjim raz-
meram. Le poglejmo ob kratkem določbe mini-
sterskega ukaza od l. 1853 (dr. zakon. štev. 10.),
ki ureja razmere med političnimi oblastnijami in
srenjami. Vse, kar obsega zdaj srenjska krajna

policija, izročča omenjeni ukaz okrajni gospodski. Njej pripada skrb za javno varnost, za red in mir, za ceste in mostove po srenjah. Vse, kar višja gosposka ali pa predpisi zastran policijske uprave zahtevajo, izvršuje okr. gosposka sama ali pa s pomočjo dotičnih javnih organov, ali pa tudi srenjam v izvrševanje naroči, ter jih za to podučí. — Okrajni gosposki izroččena je skrb za ubožne zadeve, da srenje svoje obveznosti izvršujejo, da se s premoženjem za uboge prav gospodarini in beračenju odpravi. — Njej pripada zdravstvena in нравstvena policija (Sittlichkeitspolizei), ona izvršuje poselski red itd. itd.

Zdaj, ko je prazni strah „birokratskega varuštva“ že precej zginil, začenjajo ljudje spoznavati, kako primerne da so bile omenjene prejšnje naprave in pametnih uzrokov ni najti, zakaj da so se nekatere opravila političnim gosposkam vzele, ž njimi pa srenjam nadleže napravile in vrh tega nova oblastnija (okr. zastopi) ustvarile. To je tim bolj čudno, ker policijska uprava (Polizeiverwaltung) ni in tudi biti ne more srenjska reč, ampak spada od nekđaj in povsod pod politično upravo. Mnogo policijskih stvari: gozdarskih, lovskih, vodnih, obrtnijskih itd. srenje celó izvrševati ne morejo, drugih pa zato ne, ker jim manjka izvrševalnih pomočkov in organov, ki so ostali v oblasti političnih gosposk. Krajno policijo toraj najbolj cenó in primerno izvršuje ona gosposka, ki ima sploh vso drugo policijo in tudi pomočke za to v rokah.

Okrajna glavarstva so sicer preobširna, da bi krajno policijo izvrševale, iz tega pa ne sledi, da bi država dolžnosti ne imela, skrbeti za krajno policijo. Država naj le gleda, da si stvari za to uravna in napotke odstrani. Po mojih (Hermanovih) mislih se naj v dež. zboru sklep (resolucija) napravi, v katerem se vlada prosi, da naj policijska opravila, ki so zdaj srenjam naložena, sama prevzame in v tem smislu deželnemu zboru novo srenjsko postavo predloži.

Do tačas se lahko nekoliko stvar s tem polajša, da se dostavek k postavi napravi, vsled kterega bi se straukam dovolilo, da se smejo pri polit. gosposkah proti naredbam županov v zadevah krajne policije pritoževati.

Tako je g. Herman pisal in kar je tu z razstavljenimi črkami tiskano, je tudi, kakor smo poslednjič omenili, odbor za srenjske zadeve sprejel in sprejme brez dvoma tudi večina dež. zbora, ker je zdaj sploh že znano, da je znamenit jurist na Dunaju, namreč dr. Jaeger, tajnik v ministarstvu pravosodja in izdatelj „časopisa za upravo“ v obširnem spisu dokazal, da ima zastran reforme srenjskega reda edino le g. Herman s Kaiserfeldom prav. Daj le Bog, da tudi vlada temu pritrđi in politične gosposke bolj primerno organizira! —

Gospodarske stvari.

O poljskem kolobaru ali vrstenju poljskih sadežev.

IV.

(Konec.)

Do zdaj smo pojasnovali bistvo vrstivne setve; treba še pokazati prednosti tega poljedelstva. Praha navadno odpade in vsak oddelek polja ima svoj prinesek. Posamesni sadeži imajo v vrsti tako ugodno mesto, kakoršnega je le mogoče žeteti; strn se menja z listnatim sadežem, rastline potrebujoče kalija se menjajo z rastlinami kremenico iz zemlje jemajočimi; jedna žene korenine globoko, druga plitvo, jedna prst nareja, druga jo povživa itd. Morebiti pa je kateri ostrejši in natančnejši presojevalec v V. vzgledu vendar le našel pregrešek zoper občno pravilo. V 2. oddelku sledi namreč za krompirjem zimska rž. Ali krompir je deloma rani, za katerim se da brez pomisleka ozimina sejati, drugi pa pozni, ki le majhen prostor zavzema. V 6. oddelku je nadalje jarina, kar je zopet pregrešek zoper strogo pravilo vrstivne setve; ali to je le šestinka cele njive in nima tolikega pomena v sebi. Iz vsega pa zopet vidimo, kako mnogovrstne oblike vrstivna setev lahko na-se vzame in da se iz nje lahko na druge načine poljskega obdelovanja prestopi.

Sicer se res ne da tajiti, da se pri vrstivni setvi nekoliko manj žita pridela; ali obilen pridelek gorušice, lana, stročjega sada itd. obilno nadomestuje primanjkljaj žita, kterega se po natriletnem kolobaru več pridela. Vsakako pa se mnogo več krme ali klaje prideluje in skrbljeno je za vse letne čase. Korenstvo, ki daje toliko dobre klaje, se marljivo goji. Dobiček, ki iz tega prihaja za živinorejjo, je velik. Gnojna v hlevu je zadosti in to povišuje tudi pridelek žita. Tako pride, da vrstivna setev na manjšem prostoru polja pridela v primeri več zrnja kakor natriletni kolobar na večem. Vendar se ne da tudi izključivo trditi, da se ima tako ugoden vspeh jedino le vpeljanju vrstivne setve pripisati, kajti k temu so še tudi marsiktere druge zboljšave potrebne, kakor: dobro in globoko oranje, dobro poljsko orodje, dobro semenstvo, dobro plemo živine itd. Nadalje moramo še omeniti, da je pri vrstivnem kolobaru mogoče o vsakem času leta gnoj na njive izvažati, ki po tem takem ne obleži na gnojišču, da izhlapi in pod nič gre, ampak na njivi, kjer je vedno najbolje hranjen. Vprežno delo se na letne čase lepše razdeli in ravno tako tudi delo človeških rok. Pri natriletnem kolobaru je zdaj velika dela, zdaj malo, ne tako pri vrstivni setvi, ktera prideluje več sort pridelkov, pa tudi več delavnih rok potrebuje in tako več ljudi z delom in živežem preskrbljuje. Ker pa ta način poljskega obdelovanja več delavnih rok potrebuje, ker več živine redi, je tudi kmetovalcu pri prestopu iz sta-